

V.3 – The Writing on the Wall

מגיד מנא מנא תקל ופרסין וזה פתר מנא מנא מנה אלהים פעמים ימי מלכותך וראה והנה שלמה וספתה מלכות בבל כי כן כתוב והכרתי לבבל שם ושאר ונין ונכד :

מ מ ת ו ס
נ נ ק פ י
א א ל ר ז

9. Belshazzar's Feast, Rembrandt

(Wikipedia entry)

The inscription on the wall is an interesting element in this painting. Rembrandt lived in the Jewish Quarter of Amsterdam and "derived the form of Hebrew inscription from a book by his friend, the learned Rabbi and printer, Menasseh ben Israel, yet **mis-transcribed one of the characters**, and arranged them in columns, rather than right to left, as Hebrew is written." This last detail is essential as it relates to the question of why Belshazzar and his advisers were not able to decipher the inscription and had to send for Daniel to help them with it...

This explanation is in accordance with the opinion of the amora Shmuel, which is mentioned in the Babylonian Talmud, Tractate Sanhedrin, 22a, among various dissenting views.

1. סנהדרין כב ע"א
אמר רב: בגימטריא: **יט יטת איזך פוגחמט**....
ושמואל אמר: **ממתוס ננקפי אאלון**
ורבי יוחנן אמר: **אנס אנס לקת ניסרפו**
רב אשי אמר: **נמא נמא קתל פורסין**.

Rav says: It was written in gimatriyya (=cypher): Yod, tet, tav; yod, tet, tav; alef, yod, dalet, khaf; peh, vav, gimmel, het, mem, tet.

And Shmuel says: "Mamtos nankafei a'alran."

And Rabbi Yoḥanan says: Anem anem leket nisrapu.

Rav Ashi says: Nema nema ketal pursin.

מ	נ	א	מ	נ	א	ת	ק	ל	ו	פ	ר	ס	י	ז
א	נ	ס	א	נ	ס	ל	ק	ת	נ	י	ס	ר	פ	ו
נ	מ	א	נ	מ	א	ת	ק	ל	פ	ו	ר	ס	י	ז

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל

מ	נ	א	מ	נ	א	ת	ק	ל	ו	פ	ר	ס	י	ז
י	ט	ת	י	ט	ת	א	ד	ך	פ	ו	ג	ח	מ	ט

2. ירמיהו כה:כו
... all the kings of the north, whether far from or close to each other — all the royal lands which are on the earth. And last of all, the king of Sheshach shall drink.
וְאֵת כָּל מַלְכֵי הַצָּפוֹן הַקְּרֹבִים וְהַרְחֹקִים אִישׁ אֶל אַחֵיו וְאֵת כָּל הַמְּמַלְכוֹת הָאֲרֶצַּי אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמֶלֶךְ שֶׁשַׁךְ יִשְׁתֶּה אַחֲרֵיהֶם:

10. ירמיהו כה
(יא) וְהִיְתָה כָּל הָאֲרֶץ הַזֹּאת לְחֶרֶב לְשָׂמָה וְעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת מֶלֶךְ בָּבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה: (יב) וְהָיָה כְּמִלְאוֹת שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד עַל מֶלֶךְ בָּבֶל וְעַל הַגּוֹי הַהוּא נֶאֱמַר יִקְנֹךְ אֶת עֹנָם וְעַל אֲרֶץ כְּשָׂדִים וְשִׁמְתִי אֹתוֹ לְשִׁמְמוֹת עוֹלָם:
This whole land shall be a desolate ruin. And those nations shall serve the king of Babylon seventy years. When the seventy years are over, I will punish the king of Babylon and that nation and the land of the Chaldeans for their sins—declares the LORD—and I will make it a desolation for all time.

3. תרגום יונתן נביאים שם
(כו) וְיֵת כָּל מַלְכֵי צְפוֹנָא דְקָרִיבִין וּדְרַחֲקִינִין גְּבַר לְאַחוּהִי וְיֵת כָּל מַלְכוֹת עַמְמֵי דְעַל אַפֵּי אֲרֶעָא וּמִלְכָּא דְבָבֶל יִשְׁתֵּי בְתַרְיָהוֹן:

4. רש"י שם - (כו) ששך - הוא בבל בא"ת ב"ש
That is 'Babylon' in א"ת ב"ש

11. ירמיהו כט
(י) כִּי־כֵן אָמַר יְקֹוֹק כִּי לֹכֵי מְלֹאֹת לְבַבְל שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד אֶתְכֶם וְהִקְמַתִי עֲלֵיכֶם אֶת־דְּבַר־יְהוָה הַטּוֹב לְהַשִּׁיב אֶתְכֶם אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה: (יא) כִּי אֲנֹכִי יִדְעֹתִי אֶת־הַמַּחְשְׁבֹת אֲשֶׁר אֲנֹכִי חָשַׁב עֲלֵיכֶם נְאֻם־יְקֹוֹק מַחְשְׁבוֹת שְׁלוֹם וְלֹא לְרָעָה לְתֵת לָכֶם אַחֲרֵית וְתִקְוָה: (יב) וְקִרְאתֶם אֹתִי וְהִלַּכְתֶּם וְהִתְפַּלַּלְתֶּם אֵלַי וְשִׁמְעֹתִי אֲלֵיכֶם: (יג) וּבִקְשֹׁתֶם אֹתִי וּמְצֹאתֶם כִּי תִדְרָשׁוּנִי בְּכָל־לְבַבְכֶם: (יד) וְנִמְצָאתִי לָכֶם נְאֻם־יְקֹוֹק וְשִׁבַּתִּי אֶת־שְׁבוֹתְכֶם וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל־הַגּוֹיִם וּמִכָּל־הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר הִדְחִיתִי אֶתְכֶם שָׁם נְאֻם־יְקֹוֹק וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הִגַּלְתִּי אֶתְכֶם מִשָּׁם:

5. ירמיהו נא:א
כֹּה אָמַר יְקֹוֹק הַנְּנִי מַעִיר עַל בָּבֶל וְאֶל יֹשְׁבֵי לֵב קַמַי רוּחַ מְשַׁחִית:
Thus said the LORD: See, I am rousing a destructive wind against Babylon and the inhabitants of Leb-kamai.

For thus said the LORD: When Babylon's seventy years are over, I will take note of you, and I will fulfill to you My promise of favor—to bring you back to this place. For I am mindful of the plans I have made concerning you—declares the LORD—plans for your welfare, not for disaster, to give you a hopeful future. When you call Me, and come and pray to Me, I will give heed to you. You will search for Me and find Me, if only you seek Me wholeheartedly. I will be at hand for you—declares the LORD—and I will restore your fortunes. And I will gather you from all the nations and from all the places to which I have banished you—declares the LORD—and I will bring you back to the place from which I have exiled you.

6. רש"י שם - לב קמי - כשדים בגימ' דא"ת ב"ש
Leb-kamai - Casdim (Chaldeans) according to cypher of 'At-bash'

7. רש"י סנהדרין כב. ד"ה ממתוס ננקפי
ממתוס ננקפי אאלרון - עשאן שלש תיבות של חמשה אותיות, צירף אותיות הראשונות של כל תיבה ועשאן תיבה אחת, ואחר כך צירף השניות ושלישיות.

8. רבי סעדיה גאון על דניאל פרק ה פסוק כה
(כה) וּדְנָה כְּתָבָא דִּי רְשָׁיִם - בכתב הקדש ולא יכלו חכמיו לקרותו ולא לפרשו וכך היה כתוב זה על גבי זה זה שיטה ראשונה ממתו"ס ושניה ננקפ"י ושלישית אאלר"ן והטור

12. בראשית ט"ו

(יג) וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יְדַע תְּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: (יד) וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרַי כֹּן יֵצְאוּ בְרַכְשׁ גָּדוֹל: (טו) וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקְבָּר בְּשִׁיבָה טוֹבָה: (טז) וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא שָׁלַם עֹן הָאֱמֹרִי עַד הֵנָּה:

And [God] said to Abram, "Know well that your offspring shall be strangers in a land not theirs, and they shall be enslaved and oppressed **four hundred years**; but I will execute judgment on the nation they shall serve, and in the end they shall go free with great wealth. As for you, You shall go to your ancestors in peace; You shall be buried at a ripe old age. And they shall return here in the fourth generation, for the iniquity of the Amorites is not yet complete."

13. שמות י"ב

(מ) וּמוֹשֶׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: (מא) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיְהִי בַעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה יָצְאוּ כָּל צְבָאוֹת יִקְוֹק מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

The length of time that the Israelites lived in Egypt was **four hundred and thirty years**; at the end of the four hundred and thirtieth year, to the very day, all the ranks of Hashem departed from the land of Egypt.

14. רמב"ן שמות (פרשת בא) פרק יב פסוק מ

ודעתי בדרך הפשט כי ה' אמר לאברהם, ידוע תדע כי טרם תתני לך הארץ הזאת גר יהיה זרעך בארץ לא להם ימים רבים ארבע מאות שנה, ולא חשש להודיע השלשים, כי אמר לו עוד ודור רביעי ישובו הנה (שם טו טז), להודיעו שלא ישובו מיד בסוף ארבע מאות עד הדור הרביעי שיהיה שלם עון האמורי, ירמוז לשלשים שנה הללו, כי עמדם במדבר ארבעים שנה לא מפני עון האמורי שלא נשלם:

In line with the plain meaning of Scripture, it is my opinion that G-d said to Abraham, "Know of a surety that before I give you this land, thy seed shall be a stranger in a land that is not theirs for a long time — four hundred years." He did not care to mention the additional thirty years to Abraham, because He told him further on, *And in the fourth generation they shall come back hither*, thereby informing him that they will not come back immediately at the end of four hundred years until the fourth generation when the sin of the Amorite will be full. Thus He alluded to these thirty years, for the Israelites' staying in the desert for forty years was not on account of the sin of the Amorite not yet being full...

16. רמב"ם פירוש המשניות אבות שם

.... כל מה שבעולם ידוע אצלו יתעלה והוא משיגו, והוא אומר: הכל צפוי. אחר כך אמר: ולא תחשוב שבהיותו יתעלה יודע הפעולות, יתחייב ההכרח, ושיהיה האדם כפוי על פעולה מן הפעולות. אין הדבר כן, אלא כל אדם בוחר במה שיעשהו, והוא אומר: והרשות נתונה, רצונו לומר: רשות כל אדם נתונה לו...

Avot 3:15 - Everything is foreseen yet freedom of choice is granted, And the world is judged with goodness; And everything is in accordance with the preponderance of works.

15. משנה אבות ג:טו
הכל צפוי, והרשות נתונה,
ובטוב העולם נדון. והכל לפי רב המעשה:

Ezra 1

In the first year of King Cyrus of Persia, when the word of the LORD spoken by Jeremiah was fulfilled, the LORD roused the spirit of King Cyrus of Persia to issue a proclamation throughout his realm by word of mouth and in writing as follows: "Thus said King Cyrus of Persia: The LORD God of Heaven has given me all the kingdoms of the earth and has charged me with building Him a house in Jerusalem, which is in Judah. Anyone of you of all His people—may his God be with him, and let him go up to Jerusalem that is in Judah and build the House of the LORD God of Israel, the God that is in Jerusalem; and all who stay behind, wherever he may be living, let the people of his place assist him with silver, gold, goods, and livestock, besides the freewill offering to the House of God that is in Jerusalem." So the chiefs of the clans of Judah and Benjamin, and the priests and Levites, all whose spirit had been roused by God, got ready to go up to build the House of the LORD that is in Jerusalem. All their neighbors supported them with silver vessels, with gold, with goods, with livestock, and with precious objects, besides what had been given as a freewill offering. **King Cyrus released the vessels of the LORD's house which Nebuchadnezzar had taken away from Jerusalem and had put in the house of his god.** These King Cyrus of Persia released through the office of Mithredath the treasurer, who gave an inventory of them to Sheshbazzar the prince of Judah. This is the inventory: 30 gold basins, 1,000 silver basins, 29 knives, 30 gold bowls, 410 silver double bowls, 1,000 other vessels; in all, 5,400 gold and silver vessels. **Sheshbazzar brought all these back when the exiles came back from Babylon to Jerusalem.**

17. עזרא א

(א) וּבִשְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס לְכָלוֹת דְּבַר יְקֻמָּה מִפִּי יְרֵמְיָה הַעֵיר יְקֻמָּה אֶת רוּחַ כְּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס וַיַּעֲבֹר קוֹל בְּכָל מְלָכוֹתָיו וְגַם בְּמִכְתָּב לְאֹמֶר: (ב) כֹּה אָמַר כְּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כָּל מְמַלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי יְקֻמָּה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא פָקַד עָלַי לְבָנוֹת לוֹ בַּיַּת בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה: (ג) מִי בְכֶם מִכָּל עַמּוֹ יְהִי אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וַיַּעַל לִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וַיִּבֶן אֶת בַּיַּת יְקֻמָּה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם: (ד) וְכָל הַנְּשָׂאָר מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר הוּא גֵר שָׁם יִנְשְׂאוּהוּ אֲנָשֵׁי מְקוֹמוֹ בְּכֶסֶף וּבַזָּהָב וּבְכֹרֶשׁ וּבְקוֹמוֹ רָאשֵׁי הָעָבוֹת לַיהוּדָה וּבְנִימָן וְהַכְּהֵנִים וְהַלְוִיִּם לְכָל הַעֵיר הָאֱלֹהִים אֶת רוּחוֹ לַעֲלוֹת לְבָנוֹת אֶת בַּיַּת יְקֻמָּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם: (ו) וְכָל סְבִיבְתֵיהֶם חִזְקוּ בִידֵיהֶם בְּכָלֵי כֶסֶף בַּזָּהָב בְּכֹרֶשׁ וּבַבְּהֵמָה וּבַמִּגְדָּנוֹת לְבַד עַל כָּל הַתְּנָדָב: ס
(ז) וְהַמֶּלֶךְ כֹּרֶשׁ הוֹצִיא אֶת כָּלֵי בַיַּת יְקֻמָּה אֲשֶׁר הוֹצִיא נְבוּכַדְנֶצַּר מִירוּשָׁלַם וַיִּתֵּן בְּבַיַּת אֱלֹהֵיו: (ח) וַיּוֹצִיאֵם כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס עַל יַד מִתְרַדָּת הַגְּזֵבָר וַיִּסְפְּרֵם לְשֵׁשׁבָצָר הַנְּשִׂיא לַיהוּדָה: (ט) וְאֵלֶּה מִסְפְּרֵם אֲגָרְטָלִי זָהָב שְׁלֹשִׁים אֲגָרְטָלִי כֶסֶף אֶלֶף מֵחֻלְפִים תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים: ס (י) כְּפוֹרִי זָהָב שְׁלֹשִׁים כְּפוֹרִי כֶסֶף מֵשְׁנַיִם אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרָה כְּלִים אַחֲרֵיהֶם אֶלֶף: ס
(יא) כָּל כְּלִים לְזָהָב וְלְכֶסֶף חֲמֵשֶׁת אֶלְפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת הַכָּל הָעֵלָה שֵׁשׁבָצָר עִם הָעָלוֹת הַגּוֹלָה מִבָּבֶל לִירוּשָׁלַם: פ

Pic 1 - Belshazzar's Feast, Rembrandt, circa 1635
source: <https://commons.wikimedia.org>

Pic 2 - Belshazzar's Feast, John Martin, 1820
source: <https://commons.wikimedia.org>